

Van Yüzüncü Yıl Üniversite'sinde hoca olduğum sıralarda iki arkadaşım ile birlikte İran'a gitmiştim. Özel bir araçla giriş yaptığımız İran'da, petrol fiyatlarının çok uygun olması nedeniyle görmek ve gezmek istediğimiz her yere gitmek istiyorduk. Ancak o dönemde Türkiye ve İran ilişkilerinin sorunlu olmasından dolayı kendimizi güvende hissedemediğimiz için erken geri dönmek zorunda kalmıştık.



İran'da öncelikle görmek istediğimiz yerler İslam düşünürlerinin ve Türk devlet büyüklerinin kabirleriydi. Listemiz kabarıktı. İbni Sina, Gazali, Nizamülmülk, Sultan Melikşah, Diğer Selçuklu Sultanları, Feriduddin Attar, Cafer-i Sadık, Beyazıd-ı Bestami, Ebu Ali Farmadi başta olmak üzere tarihimize damgasını vurmuş büyüklerimizin kabirlerini ziyaret etmek ve onlara dua etmek istiyorduk. Daha sonra Tahran, Tebriz, Şiraz, Isfahan, Hamedan ve Alamut Kalesi gibi önemli şehir ve mekanları da gezmeyi planlıyorduk. Ancak yukarıda bahsettiğim nedenlerle programımızı değiştirmek zorunda kalmıştık.

1. Türkiye'ye yakın olduğu ve çok sayıda Türk yaşadığı için Tebriz'le geziye başlamak istiyorduk. Öyle de yaptık. Tebriz'de güzel bir gün geçirdiğimizi düşünüyorum. Hele Farsça bilmediğimiz için Türkçe konuşan Tebrizliler çok olduğu için en azından anlaşmakta sorun yaşamadık. İlk dikkatimizi çeken şey İran'da beş vakit namaz ezanı okunmamasıydı. Öğle ve ikindi namazlarını öğle, akşam ve yatsı namazlarını akşam vaktinde kılıyorlardı. Böylelikle Türkiye'de namaz üç vakittir diyenlerin kimlere özendiğini de anlamış olduk. Ezanda farklıydı: "Eşhedu enne Muhammeden Resulullah"tan sonra "eşhedu enne Aliyyun veliyullah/hucetullah" demekteydiler. Birşey daha dikkatimizi çekmişti. İmam takriben 1.5 m genişliğinde 1 m derinlikte aşağı kısımda namaz kılıyordu. Onun yerine namaz kılmayan müezzin komutları veriyordu. Bu imamın tevazusuna delalet etmekteymiş.

2. Tahran, Tebriz'den sonra gittiğimiz kalabalık bir şehir olan Tahran'da trafiğin çok yoğun olması ve özellikle yollarda şerit olmaması, araçların sağa sola seğırtmesi aklımda kalmıştı. Caddeler olabildiğince geniş ve uzun sadece bir caddenin uzunluğu 22 km idi. Bir de kadınlar dikkatimi çekmişti. Dışarıda İran'ın kadınları evlere hapsettiği gibi bir izlenim var. Ancak hiçte öyle değil, her yerde ve her alanda kadın vardı. Sadece başlarını yarım örtmek zorundalar. İşte bu İran'daki seküler kadınları çıldırtıyordu. İlginç demiştim Türkiye'de baş örtmek İran'da ise baş açmak yasaktı. Yasakçı kafanın iki farklı görüntüsü. Tahran'da ziyaret ettiğimiz Azadi kulesi de hayranlık uyandıran bir yapıya sahipti.

3. Daha sonra Hamedan'a İbni Sina'nın mezarına gitmiştik. Muhteşem bir anıtın etrafındaki kompleks içinde olan İbni Sina'nın türbesine İran'ın çok önem verdiği görülmekteydi. Bu anıtın tam olarak altında İbni Sina'nın kabri bulunmaktaydı. Kabrin bulunduğu kısımda aynı zamanda güzel bir müze vardı. Müzenin girişinde İbni Sina'nın bal mumu heykeli bulunmaktadır. Müzede İbni Sina'nın tıpla ilgili yazdığı Kanun fi't-Tıp olmak üzere diğer kitaplar ve bir takım alet edevatlar. Bu alet ve edevatlar arasında ameliyat aletleri, ilaç yapılan kaplar vs. bulunmaktadır.



4. Buradan Gazali'nin türbesine doğru hareket etmiştik. Gazali'nin türbesi Tus'taydı ve dolayısıyla Türkiye'ye bayağı uzaktı. Ancak biz Gazali'nin türbesini ziyaret etmeye kararlıydık. Gerçeği söylemek gerekirse, Gazali'nin kabrini en az İbni Sina'nın ki kadar görkemli bekliyorduk en azından güzel bir kabir olacağını düşünüyorduk. Ancak Gazali'nin mezarının bulunduğu yere geldiğimizde, aşağıdaki fotoğrafta da göreceğiniz gibi, bırakın bir kompleks, Gazali'nin türbesi bile yoktu. Arkadaşlarım şaşırılmış hatta afallamıştı. Şahsen ben hayatımda bu kadar hayal kırıklığı yaşadığımı hatırlamıyorum. Gazali ehli sünnet vel cemaat için çok önemli bir figür olduğu için beklentilerimiz yüksekti. Gazali'nin bu kadar ihmal edilmesini İran açısından anlamak zor değildi. Ancak Sunni dünya ve özellikle Türkiye neden Gazali'ye sahip çıkmamıştı işte bunu anlamak çok zordu. O günden sonra gittiğim her yerde bu konuyu dile getirmiştik. Sunni dünya için ne kadar önemli olduğunu ve bizim inanç, amel ve ahlak şablonunu büyük oranda Gazali'nin inşa ettiğini açıkladım. O'nun kabrine sahip çıkmamız gerektiğini anlattım. Şunu gördüm ki Gazali'yi Türkiye'de de kimse yeterince tanımıyordu. Elbette Yezid'in ve Muaviye'nin lanetlenmesini ve hatta ilk üç halifeyi lanetlemeyi kendi teolojileri açısından gereklilik sayan İran toplumunun, verdiği bir fetva ile Yezid'in lanetlenmesi caiz görmeyen, Batınlık aleyhinde eserler yazmış olan ve onları İslam dışı bir mezhep olarak gören Gazalinin mezarına ilgi göstereceğini düşünmek safdillik olurdu.

İran Gezisi ve Gazali'nin Kabri

Prof. Dr. İlhan Yıldız tarafından yazıldı.

Pazartesi, 03 Şubat 2020 00:00 - Son Güncelleme Pazar, 18 Şubat 2024 09:40



Satış fiyatı: 10 TL. Bu fiyatın %10'u yazarın, %5'i yayıncıya, %5'i de ek